

Curs de català superior (1933-1934)

Apunts de Pere Galtés i Torres

PERE GALTÉS I TORRES (Sant Feliu de Llobregat 1903 – Barcelona 1990)
cursà estudis de taquigrafia, especialitat en la qual adquirí un gran domini.
Paral·lelament es dedicà al comerç. Obtingué el títol de Professor de Català
el curs 1933-1934.

Pere Galtés i Torres: *Recull de les lliçons del curs de català superior
1933-1934 pel mestre en Pompeu Fabra*. Barcelona 1988.

Edició parcial recomposta.

Reproduïm en facsímil la portada de l'edició.

SUMARI

- 1075 Ús de la preposició «a» i dubtes relacionats
en la seva aplicació
- 1078 Ús de la preposició «amb»
- 1079 La preposició «a» amb l'adverbi «com»
- 1080 Ús de la preposició «de» i influència francesa
en la seva aplicació
- 1087 Preposició «en»
- 1087 Preposició «per»
- 1089 Preposició «per, per a» en els circumstancials
de lloc
- 1092 Preposicions fortes i locucions prepositives

RECU LL DE LES LLIÇONS
DEL CURS
DE CATALÀ SUPERIOR
1933 - 1934

PEL MESTRE EN
POMPEU FABRA

Pere Galtés i Torres
Professor de Català

Barcelona Nadal 1988

ÚS DE LA PREPOSICIÓ «A» I DUBTES RELACIONATS EN LA SEVA APLICACIÓ

Quant a la preposició *a* (en llatí *ad*), cal advertir que respecte a la seva forma, literàriament, no n'acceptem sinó una, que és *a*. Faig observar això perquè al llenguatge parlat aquesta preposició la diem de diverses maneres. Ex.

an-an+e-amb

formes que són condemnades en el llenguatge escrit. Ens hem de fixar, no obstant, que abans eren acceptades les formes:

a n'

a n'al

però, actualment solament és acceptada la forma:

a

Observem, doncs, el que cal fer amb aquesta preposició: la *a*, introduint complements acusatius, és rebutjada, i solament és acceptada en casos excepcionals com aquell en el qual la *a* pot trobar-se davant d'un pronom personal fort. Ex.

Mira'm *a* mi

i en altres en els quals la interpretació de la preposició podria ésser errònia, com:

El perseguí com el gat la rata

on literàriament és admesa la intercalació de la preposició *a*, i es pot dir:

El perseguí com el gat *a* la rata

en canvi, en un cas com:

Jo portaré la Maria i tu la Joana

la preposició hi fóra¹ sobrera i, per tant, aquesta oració ha d'ésser feta amb la introducció del complement sense preposició.

Un altre cas poc clar és:

La Joana estima més *a* la Maria que *a* la Teresa

ací, malgrat que la preposició hi és sobrera, no es pot dir que la introducció del complement amb l'esmentada preposició sigui rebutjable.

Casos en què la preposició *a* es troba en concurrència amb la preposició *en*, on també hi pot haver dubte:

Primer cas. Verbs que exigeixen una determinada preposició

Sabem que hi ha verbs que exigeixen un complement introduït amb la preposició *a*. Ex.

accedir *a* la teva petició
acostumar-se *a* un clima

d'altres que exigeixen el complement introduït amb la preposició *en*:

pensar *en* tu
vacillar *en* els seus actes
entossudir-se *en* la seva idea
entretenir-se *en* un tema

1. A l'original: fora

doncs, bé, la regla que cal aplicar en aquests² casos és:

Quan el complement és un infinitiu o frase d'infinitiu en lloc d'ésser un substantiu, aleshores aquells verbs que exigeixen la preposició *en* la canvien per la preposició *a*. Ex.

entretenir-se *en* una feina

Però: entretenir-se *a* desfer-ho

Segon cas

Es pot presentar un dubte també quant a la concurrència de *a-en* en les determinacions circumstancials de lloc.

Tercer cas

Es presenta quan hi ha la concurrència d'un infinitiu dintre d'una circumstància de temps. En aquests casos el castellà empra la preposició *a* conjuntament amb l'article i diu:

*a*l entrar en la habitación

Lloc en el qual el català empra la preposició *en*:

en entrar a l'habitació

La forma d'aquesta preposició és precisament una característica del català i del provençal, perquè la forma era *cum* (llatí) que és el *con* del castellà i el *oc*, *avoec* i *avec* del francès.

La forma *ab* que va ésser usada durant la renaixença, no era ben bé *amb*; més aviat tenia retirada en una forma llatina que volia dir una altra cosa, és a dir, que tenia un altre significat.

2. A l'original: aquest

ÚS DE LA PREPOSICIÓ «AMB»

Evolució de certs mots i supressió d'alguna de llurs lletres

Quan va iniciar-se la introducció del *amb*, es suscitaren polèmiques formidables perquè, i ací escau dir-ho, és un d'aquells casos en els quals la supressió o l'afegitó d'una lletra, en un mot que només en té dues o tres, costa molt d'acostumar-s'hi, però a la fi no van tenir més remei que acceptar *amb*, amb les tres lletres, perquè raons etimològiques van aconsellar-ho.

Aquest mateix fet ha passat en molts mots i en altres llengües; per exemple, els francesos quan van iniciar la reforma ortogràfica, es trobaren també amb aquestes qüestions. Abans deien:

mesme-asne-est

i quina cosa van³ fer? De les dues formes primeres van suprimir la *s*, i, per tant, va quedar:

même-âne

on afegiren, però, un accent circumflex per tal d'allargar el so de les vocals. Fins ací no va passar res, però en arribar al tercer mot o sigui a *est*, aleshores no es van atrevir a suprimir-ne la *s*, perquè hi hauria hagut sense cap mena de dubte enormes batusses. La conclusió és que treure una lletra d'un mot que en té quatre o cinc és relativament fàcil, però treure-la d'un que només⁴ en té dues o tres, és quasi impossible⁵ de fer-ho sense que el fet no porti polèmiques apassionades. La mateixa cosa va passar amb els participis dels verbs: *veure*, *poder* i *tenir*, que feien respectivament:

<i>Voir</i>	<i>pouvoir</i>	<i>avoir</i>
<i>Veü</i>	<i>peü</i>	<i>eu</i>

on, en els dos primers dels quals van suprimir la *e* i va quedar: *vu*, *pu*; però, no s'atreviren a tocar la del participi del verb *tenir* (*avoir*) per les raons de què ja hem parlat anteriorment.

3. A l'original: ven

4. A l'original: nomès

5. A l'original: imposible

I parlant dels elements que s'oposen a la supressió de lletres en els mots, hi va haver el cas en el mot *oeil* que hom proposava que fos canviat per *euil*, però, no sé si va ésser Renard o Renaud qui allegà que era impossible de canviar l'ortografia d'aquest mot perquè era d'una grafia molt escaient i, a més a més, que tenia aquella *o* semblant a la rodona de l'ull.

Respecte de *amb*, correspon generalment al *con* del castellà i al *avec* del francès;⁶ demostra o representa concurrència, contacte i instrument.

S'ha de fer molt de compte de no usar-lo en lloc de *a-en*, com per exemple:

Vaig dir-li *amb* ell
Pensava *amb* tu

frases que per a ésser correctes han d'ésser:

Vaig dir-li (*a* ell)
Pensava *en* tu

La preposició *amb* pot indicar també el vehicle, i mirat lògicament el vehicle no és res més sinó l'instrument, i, per tant, podem dir:

Anava *amb* bicicleta

Dir aquesta frase en castellà:

Iba *con* bicicleta

fóra realment absurd, però en canvi en català aquesta preposició pot ésser perfectament aplicada en casos com aquest.

LA PREPOSICIÓ «A» AMB L'ADVERBI «COM»

La preposició *a*, és a dir, l'aplicació d'aquesta preposició pot suscitar dubte, a més a més dels casos de què hem parlat precedentment, usada⁷ conjuntament amb l'adverbi *com*.

6. A l'original: francès

7. A l'original: usat

L'adverbi *com*, serveix per a establir una comparança entre dos termes, però serveix també per a introduir certs predicats. Així, quan es tracta d'una veritable comparació és emprat l'adverbi *com* tot sol. Ex.

S'estimen *com* germans

però si diem:

S'estimen *com a* germans

així com en el primer cas es tracta d'una comparança, en el segon, en canvi és *en qualitat de*, és a dir, com a germans que són:

Jo li venc *com a* bo (que és)

ÚS DE LA PREPOSICIÓ «DE» I INFLUÈNCIA FRANCESA EN LA SEVA APLICACIÓ⁸

La preposició llatina *de* davant d'un mot que comenci en vocal, és escrita *d'*.

És usada amb infinitius que fan de subjecte i de complement directe.

Anem a veure unes parts del català modern en les quals és observada una vacil·lació.

Influència francesa:

Quan un adjectiu es refereix a un substantiu que fa de complement i aquest complement està representat pel pronom *en* (*ne*), aleshores l'adjectiu és introduït amb la preposició *de*. Ex.

Tens cintes?   *En* tinc *de* blaves

Tinc tres cintes blaves i dues *de* negres

Així, doncs, es pot donar com a regla que un adjectiu que es refereix a un complement representable pel pronom partitiu *ne*, aquell adjectiu és introduït amb la preposició *de*.

Però, en l'ús d'aquesta preposició, hom observa ja una vacil·lació; de vegades hom dubta en la seva aplicació. En el llenguatge parlat és difícil, per

8. Convé advertir que, en cap dels treballs que hem estudiat de Fabra, aquest autor ha qualificat l'ús de la preposició *de* en aquest context com una influència del francès. Per tant, tot fa pensar que aquesta observació es deu a un malentès de Galtés.

ara, que desaparegui aquesta aplicació, però, en canvi, en el llenguatge escrit i sobretot en el dels llibres de text, hom s'adona sovint de la supressió d'aquesta preposició en aquells llocs on precisament hauria d'ésser emprada. Per exemple, llegim de vegades:

Hi ha tres angles aguts i dos obtusos

Doncs, bé, ací tenim justament aquell cas de l'adjectiu que es refereix a un substantiu que fa de complement, el qual complement és representable pel pronom partitiu *ne*, i, per tant, aquest adjectiu ha d'ésser introduït amb la preposició *de*: *Hi ha tres angles aguts i dos d'obtusos*.

Cal, doncs, parar esment en l'aplicació d'aquesta preposició perquè precisament es tracta d'una característica del català.

Verbs que exigeixen un complement introduït amb la preposició «de» i pronom que representa aquest complement

Hi ha aquell grup de verbs que demanen un complement introduït amb la preposició *de*, com per exemple:

abstenir-se de
gloriejar-se de
parlar de
recordar-se de
etc.

el qual complement és sempre representable pel pronom feble *ne*. Ex.

Me'n recordava
Et recordes d'allò? Me'n recordo

però, per pleonasme, hom pot dir:

Te'n recordes, d'allò?

La pregunta resulta emfasitzada com a conseqüència del pleonasme, però malgrat d'aquest fet és una proposició que es pot donar perfectament com a bona, perquè si ens hi fixem bé, en dir aquesta frase, fem: *Te'n recor-*

des, i ací fem una petita pausa; després d'aquesta pausa repetim o aclarim el que representa o el que vol dir aquell pronom feble. En realitat fem acabar la frase, si us hi fixeu bé, en el *recordes*; després, l'aclariment que fem és un postís, i, per tant, la proposició, tal com és feta, és a dir, amb el pleonasme, la podem donar per bona.

Amb alguns d'aquests verbs, com *recordar-se*, ha passat, en català, un fet ben curiós:

Del verb *recordar-se*, per exemple, n'ha sortit: *enrecordar-se*; doncs en el llenguatge parlat passa ja la mateixa cosa amb els verbs *burlar-se* i *riu-re's*. Així, parlant del verb *riu-re's*, hom diu:

(·) Me'n ric d'això

on *ric* és un temps del verb *riu-re's* (1ª persona present indicatiu) però també es diu ja:

M'enric d'això
i *Me n'enric* d'això

D'aquesta mateixa manera fou format el verb *emportar-se*, com també, així, els francesos formaren el verb *s'enlever*.

Ara hi ha aquell altre cas de l'aplicació de la preposició *de*, que es troba en aquells verbs transitius el complement directe dels quals és un infinitiu; aquest infinitiu és introduït també mitjançant la preposició *de*. Ex.

Jo em proposo fer tal cosa

però millor dir:

Jo em proposo *de* fer tal cosa

Però hem de tenir en compte que el cas del qual acabem de parlar és diferent d'aquell altre en què es tracta d'una acció obligatòria (·) i ací es tracta d'una acció possible; allà la preposició *de* és aplicada quan s'ha d'introduir un adjectiu que es refereix a un complement representable pel pronom feble *ne*, i ací, en canvi, el pronom feble *ne* no pot representar res, la prova que el representant d'aquest complement no és pas *ne* sinó *ho*, i vet ací explicada, doncs, la diferència.

Un altre cas d'aplicació de la preposició *de* és aquell que introdueix el subjecte de l'oració quan aquest subjecte és un infinitiu. Ex.

Molt em tarda *de* saber-ho
No m'era permès *d'*anar-hi
Donava goig *de* veure'l
És una temeritat *de* sortir amb aquest temps

Un altre cas de fluctuació en l'ús de la preposició *de*, és davant de mots quantitius com:

tant, molt, bastant, etc.

aquests mots poden ésser adverbis, poden ésser adjectius quantitius (quan estan en singular) i adjectius numerals (quan estan al plural).⁹

tanta <i>d'</i> aigua	tants <i>de</i> llibres
molt <i>de</i> vi	molts <i>d'</i> amics

i malgrat que l'ús d'aquesta preposició davant de mots quantitius és una influència francesa,¹⁰ no resulta ben bé igual que el francès, perquè ells diuen:

*beaucoup d'*amis

i nosaltres diem:

*molts d'*amics

que no és ben bé la mateixa cosa, car el català fa concordar l'adjectiu amb el nom, és a dir, que si el nom substantiu està expressat en plural l'adjectiu concorda amb ell; si és femení l'esmentat nom, l'adjectiu és posat al femení; en definitiva, doncs, l'adjectiu concorda amb gènere i nombre amb el nom que modifica. Ex.

Ací tenim els substantius:

oli-gent-amics-amigues

si els modifiquem amb un adjectiu quantitiu, aquest adjectiu s'emmotllarà al gènere i nombre de cadascun d'ells;

9. No ens consta que Fabra hagi establert aquesta distinció enlloc.

10. Vg. la nota 8.

tant *d'*oli
tanta *de* gent
tants *d'*amics
tantes *d'*amigues

Tot això no vol pas dir, però, que s'hagi de posar sistemàticament la preposició *de* davant d'aquests mots quantitatius, però encara que l'ús que en fem provingui d'influència francesa, tal com diem a la pàgina 94 resulta un fet característic del català, perquè malgrat de la influència¹¹ de què s'ha parlat, nosaltres en aquest cas fem unes concordances que el francès no fa.

A més a més, tenim encara la preposició *de* davant dels adverbis:

gens de
poca de
mica de

i del pronom:

res de

Locucions prepositives i conjuntives

Ara, una funció interessantíssima de la preposició *de*, és la formació d'un gran nombre de locucions prepositives.

Hi ha adverbis que indiquen una relació; generalment aquests adverbis són de lloc i de manera. Ex.

davant de la casa

Com es pot observar, es fa seguir l'adverbi de la preposició *de*, i aleshores, allò que era un simple adverbi, esdevé una locució prepositiva, i l'objecte d'aquestes locucions és el d'introduir complements. Si a la locució adverbial:

a la dreta

11. A l'original: influencia (Sobre la suposada influència francesa, vg. la nota 8.)

hi afegim un complement perquè en resulti una proposició, aquest complement serà introduït a la locució adverbial mitjançant la preposició *de*, i direm:

És a la dreta de la casa

fet que, automàticament, transforma aquella locució adverbial en locució prepositiva; i de la mateixa manera que la preposició *de* serveix per a transformar un adverbi o una locució adverbial en locució prepositiva, la conjunció *que* serveix per a transformar un adverbi en locució conjuntiva.

Un fet característic del català és el que és observat quan darrera de la locució prepositiva, hi va un pronom personal, llavors fa una distinció, i diu:

davant de la casa

però, suposant que hi sóc jo davant, no direm:

davant de mi

és a dir, no farà la introducció del pronom mitjançant la preposició *de* com en el cas d'introduir qualsevol altre complement, sinó que, gairebé podríem dir que és substituïda la preposició per un possessiu:

davant meu

Cal fer una observació respecte d'aquest possessiu: quan va darrera d'un nom fa la concordança. Ex.

casa meva
cavall teu
amic seu
casa seva

en el cas de la locució prepositiva, resta invariable:

davant seu - davant meu - davant teu

malgrat que la cosa o persona a la qual es refereixin sigui emprada al plural o sigui del gènere masculí, femení, etc.

Tenim la locució adverbial:

a la vora = *prop* (adverbi)

si transformem la locució adverbial *a la vora* en locució prepositiva, tindrem:

a la vora de

que serà¹² igual a:

prop (adverbi) seguit de la preposició *de*

i, aleshores, locució adverbial i adverbi, afegint la preposició *de*, sofreixen la mateixa transformació, es converteixen en locució prepositiva.

Es pot presentar un dubte quan ens trobem davant d'una locució prepositiva la qual introdueix un complement de cosa o de persona, pel fet de pensar si podem prescindir o no de la preposició *de*, i s'ha de dir, per esvair aquest dubte, que la immensa majoria de locucions prepositives poden prescindir d'aquesta preposició. Ex.

damunt de la taula

però també es pot dir:

damunt la taula

és a dir, que podem suprimir la preposició *de*, i aleshores, la locució prepositiva *damunt de* es converteix automàticament en preposició en ajuntar-se amb el complement sense la dita preposició *de*.

Tornant a la locució adverbial *a la vora* també hi podem introduir una supressió i, per tant, podrem dir:

vora casa - *vora seu* - *vora la casa*

Si hem d'analitzar aquest grup de mots *a la vora* ho farem dient que es tracta d'una locució adverbial, i mai no hem de condemnar l'expressió *a la vora de la taula*, pel fet que hi ha tantes locucions adverbials que es converteixen en locucions prepositives mitjançant l'afegit de la preposició *de*.

12. A l'original: será

PREPOSICIÓ «EN»

Ja vam veure que el català no fa aquella distinció entre aquesta preposició i la preposició *a*.

Veiem, per exemple, aquell cas de frases de valor adverbial en el qual el castellà empra la preposició *a* i el català la preposició *en*. Ex. En castellà es diu:

al entrar yo...

i el català fa:

en entrar jo...

i com que tampoc no fa distinció en les determinacions de lloc, de la mateixa manera diem:

Pugem *a* la muntanya

que:

Pugem *en* aquella muntanya

PREPOSICIÓ «PER»

Al costat d'aquesta preposició simple hi ha la preposició composta *per a*, mitjançant l'adjunció de la preposició *a*.

En llatí, hi havia¹³ les preposicions *per* i *pro* que servien per a indicar l'autor d'una causa; quan el verb estava en passiva, servien per a indicar la causa, etc.; en aquest aspecte el llatí era una llengua pobra, perquè aquestes dues preposicions es van confondre en una de sola.

El castellà modern, no pas el literari, ha introduït una nova preposició, diuen:

Voy *a* por agua

13. A l'original: havia

i el castellà antic va inventar, de la mateixa manera, la preposició *para*, per a indicar la destinació, i així el català va crear la locució prepositiva *per a*, element que el català de la decadència, per analogia amb el castellà va convertir en *pera*, pronunciat amb la è oberta.

La discussió respecte de l'acceptació o no acceptació d'aquesta locució prepositiva, va esdevenir una lluita, perquè els qui no l'acceptaven, que s'adonaren de les grans dificultats que hi hauria en aplicar-la allegaven que ja s'havia perdut el sentiment d'aquesta locució i, a més a més, perquè no era pas possible d'aplicar-la quan el castellà emprés *para*.

Però, naturalment, encara que les alegacions fetes eren d'una lògica extraordinària, puix que, realment, l'aplicació d'aquesta locució és difícil, no podíem renunciar-hi, perquè altrament, podíem trobar-nos en un cas com aquell en què per no aplicar aquesta locució *per a*, i no escaient-hi la preposició *per*, es va optar per la preposició *de*. Ex.

de: Va ésser pres *pels* perses
es va dir: Va ésser pres *dels* perses

és a dir, que la solució donada va fer canviar completament el sentit de la frase. Per a l'aplicació d'aquesta locució s'ha establert una regla, cosa que, de tota manera, no resol encara certs casos veritablement difícils; la dita regla és la següent: quan el motiu de l'acció és expressada pel verb principal del qual l'infinitiu és complement, de les dues construccions que haurien estat possibles, la que és preferible és¹⁴ la feta amb la preposició *per* i no pas amb la *per a*, com es feia en el català de la decadència. Ex. s'ha de dir:

Anàvem a Xàtiva¹⁵ *per* veure la Reina

on el mot principal que indica l'objecte de l'acció del verb transitiu, és *veure*, i, per tant, li cal la preposició *per*.¹⁶

14. A l'original: es

15. A l'original: Jàtiva

16. Notem que aquesta explicació de Galtés no es correspon amb la regla donada, ja que el mot principal que expressa l'acció és *anàvem* i no l'infinitiu *veure*.

PREPOSICIÓ «PER, PER A»,
EN ELS CIRCUMSTANCIALS DE LLOC

Aquesta preposició és de les poques que es contrauen amb l'article. En català antic la preposició *en* també es contraia, ja vam dir que la preposició *a* també es contrau amb l'article. Exemple:

a el = al
a els = als

exactament com la preposició *de*:

de el = del
de els = dels

així la preposició *per* es troba en el mateix cas. Ex.

per el = pel
per els = pels

Aquesta preposició *per* és usada en els circumstancials de lloc amb molta freqüència i indica principalment el trànsit; uns quants exemples ens demostraran aquest fet:

Sortiren *pel* portal nou
per el
Anàrem a Santa Coloma *per* Sant Adrià

En un sol cas, però, en els circumstancials de lloc, és usada la preposició composta *per a*. Ex.

Surt un tren *per a* Madrid

i en aquelles frases que, com aquesta, indica un punt de destinació. Fora d'aquest cas, però, és preferible d'emprar la locució prepositiva *cap a*.

«Per, per a», en els¹⁷ circumstancials de temps

Ací també, l'ús de les precedents preposicions es decanta o té preferència per la preposició *per*, i un sol cas d'excepció és aquest exemple:

Estic invitat *per a* demà
M'ho han encarregat *per a* diumenge

«Per, per a», en els circumstancials de causa

En aquest cas són admeses les dues preposicions; hi ha la preposició composta que serveix per a indicar la finalitat, l'objecte, la destinació. Ex.

Hi ha una carta *per a* tu
Han matat dues gallines *per als* malalts
Ens falta una corda *per a* lligar-lo
Cal comprar palla *per al* bestiar

Exemple de *per*:

Ho coneix *per* la pràctica
El castigaren *per* haver marxat
La festa la feren *per* tu

en aquest cas, la preposició *per* vol dir *per mor de tu*, on hi ha causa i finalitat.

No hi ha dubte que el català és un llenguatge pobre en preposicions; vet¹⁸ ací un exemple que ens demostra clarament aquesta afirmació:

Llavors compregué que la festa es feia *per* la Reina

és a dir, que no sabem si *la festa era la Reina* qui la feia¹⁹ o si anava destinada a ella.

La preposició *per*, indicant l'autor es troba en les oracions posades en passiva. Ex.

17. A l'original: *el*

18. A l'original: *ve't*

19. Interpretació ben estranya en boca de Fabra. I hauria de referir-se a la reina no com l'agent de l'acció sinó com la causa (*per causa de*).

Ha estat mort pels seus enemics
La bandera era portada per un cavaller

«Per, per a», en els circumstancials de manera

Hi ha certs participis que admeten la designació de l'autor mitjançant la preposició *de*. Ex. el participi del verb *seguir* n'és un; diem:

Entrà seguit *pels* seus amics

però també hom pot dir:

Entrà seguit *dels* seus amics

Hi ha un cas en el qual, tenint en compte el valor de la preposició simple *per* i el de la composta *per a*, podríem dubtar sobre de quina preposició hauríem d'emprar. Ex.

Anàvem a Xàtiva *per* veure la Reina

aquest cas es presenta quan la preposició es troba davant d'un infinitiu. Una solució, no pas definitiva, però aplicable a la majoria dels casos, és veure si en lloc del *per* o *per a* és aplicable la locució *per tal de*; si la preposició és substituïble per l'esmentada locució, aleshores la preposició que cal emprar és la simple.

La preposició *per a* és posterior a la preposició *per*, perquè el català va convertir el *per* i *pro* en *per*, i més tard *per a* indicar la destinació va crear la composta: *pera* (*pèra*) analògicament al castellà, i aleshores, d'una manera servil, aplicava el *per* i *pera* exactament a la sintaxi castellana.

Exemple de *per* al català antic:

Anàvem a Girona *per* veure el pare

i vet²⁰ ací com ho deien cinquanta anys enrera, durant la decadència:

20. A l'original: ve't

Haviem anat a Girona *pera* veure a nostre pare

on és calcada la sintaxi castellana.

Exemples de *per*:

S'assegué²¹ al sofà *per* dormir

M'esperava *per* dir-m'ho

Havia vingut *per* saludar-me

Fixeu-vos que el verb de l'oració està en indicatiu; no obstant també podria estar en subjuntiu o en un altre temps. En aquest cas el verb principal és d'acció voluntària i el del complement és un infinitiu; així, doncs, cal emprar la preposició simple *per* i no pas la composta *per a*. L'exemple que segueix dóna força a la regla precedent:

Anàrem a Xàtiva *per* veure la Reina

PREPOSICIONS FORTES I LOCUCIONS PREPOSITIVES

«Pro – devers – envers – vers – des de –
d'ençà de – estant – entre – fins i fins a –
malgrat – sense – sobre i sota, i altres»

Les preposicions es classifiquen en fortes i febles; les febles són les més importants del llenguatge, i s'anomenen així pel seu significat i perquè són inaccentuades.

Al costat d'aquestes preposicions febles hi ha les accentuades o fortes, les quals tenen, cadascuna d'elles, un significat definit, diferent de les altres, les febles, el significat de les quals és vague i variat.

Hi ha, a més a més, locucions prepositives que s'han anat introduint a poc a poc, fet que ha motivat que desapareguessin de l'ús algunes preposicions.

21. A l'original: assegú

«Pro» – «Devers»

Una de les preposicions desaparegudes és *pro*, la qual ha vingut reemplaçada per la preposició *devers*, que és viva a Mallorca. Aquesta preposició ha estat restablerta al llenguatge literari, l'equivalència de la qual és: *cap a*.

«Envers»

Aquesta preposició també ha estat reintroduïda, però no és pas un equivalent de *cap a* com molts creuen, sinó que, més aviat, és aplicada en el sentit figurat. Ex.

d'ésser amable amb ell

es pot dir:

d'ésser amable *envers* ell

Això és, la seva aplicació és adequada quan hom vol referir-se a persona.

«Vers»

Aquesta preposició la trobem en el català antic per a indicar la direcció cap a un lloc determinat. Ex.

Es troba *vers* la sala

S'escau d'assenyalar ara un fet digne d'ésser remarcat, que és aquella dèria moderna d'emprar mots estranys; d'aquesta manera observem una pluja de *vers*, *envers*, *devers* i *cap a*, sempre en el mateix sentit; és evident que el fet de tenir tres o quatre mots per a expressar una mateixa idea o una mateixa cosa, representa una riquesa per al llenguatge, però, la veritable riquesa consisteix, no precisament a tenir diversos mots per a expressar una mateixa cosa, sinó a donar un matís diferent a cadascun d'ells. Referint-nos, doncs, a la preposició *envers*, caldrà tenir present que serà millor d'usar-la quan introdueixi un complement de persona. Ex.

Ha estat molt amable *envers* el seu pare

Quan hàgim d'emprar, doncs, preposicions o locucions prepositives, usarem aquelles que ens siguin més familiars, i les formes més habituals.

Quant²² a la preposició *vers*, caldria deixar-la per als poetes, i tenir cura respecte de les altres de donar un sentit adequat a cadascuna d'elles.

«Des de»

És una preposició²³ composta del llatí; *de+ex-des*, on més endavant s'afegí: *de*, esdevenint, doncs, l'actual preposició *des de*.

Indica l'origen d'un espai que pot ésser de temps i de lloc. Ex/.

des de tal moment a tal altre

i també:

des de tal moment fins a tal altre

les dues formes són bones.

Una qüestió important, respecte d'aquesta preposició, va haver d'ésser resolta. Es va presentar el cas de saber si *des de*, hom l'havia d'escriure tot junt o bé separat; la solució fou que hom l'escrivís separat, però en el cas que l'esmentada preposició anés seguida de la conjunció *que*, aleshores perdria el seu segon element, quedant, per tant, reduïda a *des que*. Ex/.

Des que te n'anars tot ha canviat

Exemple de *des de*:

Des del teu nomenament...

però hom dirà:

Des que et nomenaren

Una altra locució prepositiva és aquesta:

22. A l'original: quan

23. A l'original: preposició

«D'ençà de»

Amb la determinació circumstancial:

d'aquell dia

hom pot dir:

des d'aquell dia ençà

que indica un espai de temps que va des d'aquell dia fins al moment present, d'on ha vingut justament la locució:

d'ençà de

que és una veritable locució equivalent a: *des de*.

«Estant»

Hi ha una altra expressió en català que hom pot expressar com a concurrent amb *des de*, la qual és usada quan hom parla d'un lloc determinat. Ex/.

de la finestra *estant*

«Entre»

Entre altres aplicacions d'aquesta preposició hi ha aquella que introdueix la designació d'un conjunt de persones o de coses les quals participen en una distribució, participació, etc., en una acció recíproca o cooperen en una acció comuna. Ex.

Entre bitllets i plata hi havia 93 pessetes

«Fins» i «fins a»

Aquesta preposició va seguida generalment de la preposició *a*, la qual pot ésser suprimida o bé substituïda en els circumstancials de lloc o de temps,

exactament com passava amb l'antiga preposició *tro* que hom la podia emprar tota sola o bé seguida de la preposició *en*: *tro en*.

Així poden ésser formades les determinacions:

fins demà
fins a demà
fins en

La seva aplicació pot ésser orientada per mitjà de la regla següent: si la indicació de lloc o de temps porta preposició, aleshores emprarem *fins a*, però si no la porta, llavors escriurem *fins* solament.

Vet ací alguns exemples:

Si la determinació de lloc diu:

Arribaran demà
serà:
No arribaran *fins* demà
Si diu:
a la tarda
direm:
fins a la tarda
Si diu:
molt a prop de casa
direm:
fins molt a prop de casa
Si diem:
Anaren allà
direm:
Anaren *fins* allà

L'ús, però, se'n separa una mica, d'aquesta regla, solament quan el complement porta la preposició *en*, o sigui davant dels demostratius. Ex.

S'arribaren *en* aquella ermita
S'arribaren *fins* aquella ermita

Ara bé, no s'ha de condemnar si hom escriu:

S'arribaren *fins en* aquella ermita

La preposició *fins*, sense la *a*, equival a *àdhuc*, així, doncs, quan hom es troba en el cas d'haver d'aplicar el *fins*, és preferible substituir-lo per *àdhuc*, sense que això vulgui representar, però, una condemna per al *fins*, ni que es vulgui dir que l'*àdhuc* sigui millor.

Tinguem present que qualsevol locució prepositiva que es trobi davant la conjunció *que*, perd el seu darrer element. Ex.

No vinguis *fins a* la tarda
No vinguis *fins que* et cridin

I fóra incorrecte dir:

No vinguis *fins a que* et cridin

«Malgrat»

Que correspon a *malgrat de* i equival a *a pesar de*, (locució, aquesta darrera, que encara que és acceptada la podem qualificar d'un²⁴ xic rara). Ex.

Sortirem *malgrat* la pluja
Sortirem *malgrat* ell
malgrat de les teves manifestacions

S'ha de fer observar que no representa cap falta el fet d'afegir la preposició *de*, però tampoc no ho és el fet de suprimir-la.

«Sense»

Res de particular presenta aquesta preposició, cal advertir solament que la forma antiga era *sens*, i que el llenguatge parlat, erròniament, posa davant de *sense* la preposició *en*, i diuen:

en sense mirar-s'hi

quan el que cal dir és:

sense mirar-s'hi

24. A l'original: de un

«Sobre»

És preposició i adverbi al mateix temps i admet la juxtaposició de la preposició *de*. Ex.

Posar-ho a *sobre*, o bé, *sobre de* la taula
adverbi   loc. prep.

Ha anat a parar *sobre* (o *sobre de*) la taula
prep.   loc. prep.

«Sota»

Aquesta preposició té les mateixes característiques de l'anterior, és a dir, que és preposició i adverbi al mateix temps.

Aquest element ha sofert una greu perturbació en la seva aplicació degut a la influència castellana. El castellà té el mot *bajo* (preposició) que en català és *baix* (adverbi i adjectiu al mateix temps), i la perturbació de què parlem consisteix en el fet d'usar aquesta expressió com a preposició, i diuen:

La temperatura ha²⁵ arribat a *baix* zero
S'ha donat un concert *baix* la direcció...

en lloc²⁶ de dir:

La temperatura ha arribat a *sota* zero
S'ha donat un concert *sota* la direcció...

El mot *baix*, com ja s'ha dit és adverbi i adjectiu. Ex.:

El teu pare t'espera a *baix*
adverbi

El teu pare és *baix*
adjectiu

25. A l'original: a

26. A l'original: enlloc